

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10.05.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ustawy z dnia 5.03.2015 o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2015 poz 552) ponownie ustalił E. K. wartość kapitału początkowego na dzień 1.01.199 r.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 349,78 zł.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy organ rentowy przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1.01.1978 r. do 31.12.1987 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 28,65 %.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 349,78 zł. ZUS ustalił w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 28,65 % przez kwotę 1220,89 zł, tj. kwotę bazową określoną w w/w ustawie o emeryturach i rentach z FUS ($28,65 \% \times 1220,89 \text{ zł} = 349,78 \text{ zł}$).

Organ rentowy przyjął łącznie 8 lat, 1 miesiąc, 22 dni, okresów składkowych.

Okresy nieskładkowe okresy sprawowania opieki nad dzieckiem 3 lata 9 miesięcy 21 dni

W wysokość 24% kwoty bazowej wyniosła 293,01 zł.

Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 52,92 %.

Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat przyjęto w ilości 209 miesięcy.

W związku z powyższym wysokość kapitału początkowego ustalona na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniosła 43 658,01 złotych.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresu:

Od 1.09.1990 do 29.02.1992 r. ponieważ świadectwo pracy z Przedsiębiorstwa Hurtu (...) w S. nie spełniało wymogów (wskazano błędną datę urodzenia wnioskodawczyni) o czym poinformowano ubezpieczoną już w wcześniejszej decyzji kapitanowej z dnia 20.10.2022 r.

/ decyzja k 19-20 akt kapitałowych ZUS/

Decyzją z dnia 11.05.2023 Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 31.03.2023 r. przeliczył E. K. emeryturę od 4.01.2023 r. tj od nabycia uprawnień.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura została obliczona zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej jako równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Przy ustaleniu wysokości emerytury uwzględniono:

- kwotę składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji 8463,66 zł
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego 263415,26 zł;
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 238,90 miesięcy;
- wyliczona kwota emerytury wynosi 1138,04 zł po waloryzacji od 1.03.20-23 1306,47 zł.

Jednocześnie Zakład zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia. Ubezpieczona E. K. pobiera rentę rolniczą z KRUS z tytułu niezdolności do pracy. Świadczenie może być wypłacone tylko jedno wyższe lub wybrane przez ubezpieczoną. W celu podjęcia wypłaty świadczenia z ZUS należy złożyć odpowiednią dyspozycję co do wyboru świadczenia korzystniejszego.

/ decyzja k. 43 44 akt emerytalnych ZUS/

Odwołanie od obu ww. decyzji wniosła E. K. domagając się ich zmiany i uwzględnienia przez ZUS przy wyliczeniu należnych jej świadczeń

- okresu pracy w gospodarstwie rolnym przez około 18 lat (w datach sprecyzowanych we wniosku o przyznanie emerytury)
- okresu zatrudnienia na umowę o pracę w przedsiębiorstwie Hurtu (...) w S. na stanowisku kierownika sklepu monopolowego.

/odwołanie – k. 3-4 akt VIII U1046/23 i odwołanie k.3-4 akt VIII 1047/23 /

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie podtrzymując argumentację wskazaną w zaskarżonych decyzjach. Dodatkowo organ rentowy wskazał, iż zwiększenie rolne o którym mowa w art. 56 ust. 4 i 5 ustawy emerytalnej nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników natomiast E. K. od 16.11.2007 r. pobiera rentę rolniczą. Wskazał też iż w świetle art. 174 ust. 2 nie istnieje podstawa prawna, która uzasadniałaby żądanie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu kapitału początkowego.

/odpowiedź na odwołanie – k.7-8 akt VIII U1046/23 i odpowiedź odwołanie k.5-6 akt VIII 1047/23 /

Postanowieniem z dnia 27.06.2023 r. sprawy z obu ww. odwołań połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/ postanowienie k. 9 akt ZUS/

Na rozprawie w dniu 17.10.2023 r. ustanowiony w toku procesu pełnomocnik z urzędu wnioskodawczyni poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu oświadczając że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części. Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

/ stanowiska procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 17.10.2023 r. 00:14:18 -00:17:04/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni E. K. urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna/

W okresie od 1.09.1990 do 29.02.1992 ww. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Hurtu (...) w S. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierownika sklepu monopolowego.

/ świadectwo pracy k. 7 akt kapitałowych ZUS, wpis w legitymacji ubezpieczeniowej dot. daty rozpoczęcia pracy k. 34 oraz k. 6-8 akt emerytalnych ZUS, zeznania wnioskodawczynie protokół z rozprawy z dnia 17.10.2023 r. 00:13:32-00:14:11 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami 00:02:39-00:08:40 , zeznania świadka G. K. protokół z rozprawy z dnia 17.10.2023 r. 00:10:35-00:13:05/

Wnioskodawczynie za powyższy okres zatrudnienia legitymuje się świadectwem pracy D-1/180/132/92 wystawionym przez ww. zakład pracy w którym wskazano błędną datę jej urodzenia: 4.01.1960 zamiast 4.01.1963 r.

/ bezsporne świadectwo pracy k. 7 akt kapitałowych ZUS/

W legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawczynie istnieje wpis potwierdzający datę rozpoczęcia przez nią pracy w Przedsiębiorstwie Hurtu (...) w S. z datą 1.09.1990 r..

/wpis w legitymacji ubezpieczeniowej dot. daty rozpoczęcia pracy k. 34 oraz k. 6-8 akt emerytalnych ZUS/

Brak jest innej dokumentacji osobowej za sporny okres zatrudnienia.

/ bezsporne/

Wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach:

1.03.1992 -19.05. 1996

20.05.1996 -30.06.1996

28.01.1997- 31.08.1997

1.09.1997 -21.12.1998

22.12.1998 -30.09.2004

1.01.2006 -30.06.2007

01.07.2007 -31.12.2007

/Zaświadczenie KRUS nr 09-2 PU.403.34.2023 z 25.01.2023 r. k. 9-10 akt emerytalnych ZUS oraz zaświadczenie z 3.02.2023 r. k. 15 akt emerytalnych ZUS /

E. K. pobiera od 16.11.2007 r. rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy z uwzględnionymi okresami zatrudnienia. Wymienione okresy ubezpieczenia społecznego rolników zostały uwzględniane przez KRUS przy wyliczeniu wskazanego świadczenia .

/ bezsporne, zaświadczenie KRUS z 17.02.2023 r. k. 14 akt emerytalnych ZUS oraz zaświadczenie z 3.02.2023 r. k. 15 akt emerytalnych ZUS , decyzja z 10.01.2008 k. 75 załączonych akt KRUS/

Wydając zaskarżone decyzje wnioskodawczynie nie uznano okresów pracy w gospodarstwie rolnym oraz ubezpieczenia z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego.

/ bezsporne/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i zważył, co następuje:

Odwołania częściowo zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 t.j.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Stosownie do art. 174 ust. 1 tejże ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Zgodnie z ust. 2, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie z ust. 3 przywołanego artykułu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Według ust. 3b w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2013 roku (w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

Natomiast w myśl ust. 7 analizowanego przepisu do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku. Ustęp 8 powyższego przepisu stanowi, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Zgodnie natomiast z treścią ust. 8 przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku, według wskazanego w nim wzoru.

Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 powyższej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Natomiast stosownie do brzmienia ust. 2a tego samego przepisu, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. Z kolei na podstawie ust. 6 omawianego przepisu na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Jak stanowi art. 15 ust. 4 w/w ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,

oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,

oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz

mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%, jednakże przy ponownym przeliczeniu wysokości emerytury należy mieć na względzie, iż zgodnie z art. 111 ust. 2 ustawy uwzględnia się kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, iż kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 rokiem, podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku w sprawie o sygn. III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338) - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na ogólną uwagę, iż zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonym dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

Nie należy jednak pomijać, iż katalog okresów możliwych do zaliczenia przy wyliczaniu kapitału początkowego ma charakter zamknięty w tym sensie, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione /por wyrok SA w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11.10.2012 sygn. akt III AUa 417/12, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2013 r., III AUa 92/13/

Okres pracy w gospodarstwie rolnym nie podlega wliczeniu do kapitału początkowego. /Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 27 listopada 2014 r., III UK 62/14/

Na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440) do stażu ubezpieczeniowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art. 6 i nieskładkowe wymienione w art. 7. Jest to niewątpliwie zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczania emerytury na podstawie art. 53, oprócz okresów wymienionych w art. 6 i 7, uwzględnia się pod pewnymi warunkami wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. (t.j. Dz. U z 2013r., poz. 1403) okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresy z nimi zrównane. Natomiast przepis art. 174 ust. 2 ustawy emerytalnej nie wymienia tych okresów. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. (t. j. Dz. U z 2013r., poz. 1403) okresy pracy w gospodarstwie rolnym i jego prowadzenia stanowią jedynie tzw. okresy uzupełniające. Oznacza to, że organ rentowy ma obowiązek je uwzględnić, jeżeli ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440) okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, i to tylko w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 maja 2013 r., III AUa 13/13/

Z kolei ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31.12.1948 roku, a więc dla osób takich jak E. K. określa przepis art. 24 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Stosownie natomiast do treści art. 25 ust 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych

na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Z kolei zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. W ust. 2 wskazano, że wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach. Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Przy czym w ust. 4 i 5 wskazano, że tablice trwania życia ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" corocznie w terminie do dnia 31 marca Prezes Głównego Urzędu Statystycznego. Tablice, o których mowa w ust. 4, są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Kolejno zgodnie z art. 26 a ust. 1-4 ustawy wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...), Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek.

Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, krótszymi niż 25 lat.

Emeryturę, o której mowa w ust. 1, wypłaca się z Funduszu, z tym że koszty tej emerytury w części odpowiadającej zwiększeniu o część składkową w wysokości obliczonej zgodnie z ust. 1 podlegają refundacji z funduszu emerytalno-rentowego określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Przy tym stosownie do treści art. 65 ust 4-5 ww ustawy Jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe nie zostały uzupełnione okresami wymienionymi w art. 10, emerytura ulega zwiększeniu za okres opłacania składek na Fundusz Emerytalny (...), Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru przewidzianych dla części składkowej w przepisach, o których mowa w ust. 3. Zwiększenie, o którym mowa w ust. 4, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Ustawodawca w przepisie art. 56 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadził zatem rekompensatę za okres podwójnego ubezpieczenia, jaką jest instytucja zwiększenia świadczenia z powszechnego systemu emerytalnego w sytuacji, gdy okresów podlegania ubezpieczeniu społecznym rolników, za które opłacono składkę według obowiązujących przepisów, czy okresów pracy w gospodarstwie rolnym, czy prowadzenia gospodarstwa rolnego, o których mowa w art. 10 powołanej wyżej ustawy, nie uwzględniono w celu uzupełnienia brakujących okresów składkowych i nieskładkowych przy ustalaniu prawa do emerytury. Jednakże wyjątek od tej zasady stanowi przepis art. 56 ust. 5 przedmiotowej ustawy, dotyczący sytuacji, w której jednostka ma ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników. W związku z powyższym nie istnieją przesłanki, żeby zwiększać świadczenie z ubezpieczenia powszechnego, gdyż składki opłacane na ubezpieczenie rolnicze zostały skonsumowane przez ustalenie świadczenia emerytalnego albo rentowego z ubezpieczenia społecznego rolników./Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2018 r., III AUa 331/18/

Z powyższych przepisów wynika jednoznacznie, że zasadą obowiązującą przy ustalaniu wysokości emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. jest zasada zdefiniowanej składki, zgodnie z którą wysokość świadczenia zależy z jednej strony od sumy składek emerytalnych jakie zostały zgromadzone na indywidualnym koncie ubezpieczonego w ZUS za okres poczynając od 1 stycznia 1999 r., zaś z drugiej od wysokości kapitału początkowego, tj. od kwoty ustalonej oddzielnie dla każdego ubezpieczonego według ustalonego przez ustawodawcę wzoru, odzwierciedlającej w przybliżeniu stan jego konta ubezpieczeniowego za okres do 31 grudnia 1998 r. Przy czym okresy wykonywania pracy rolniczej - ubezpieczenia rolniczego uwzględnia się przy zachowaniu wskazanych zastrzeżeń.

W myśl zaś §22 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. nr 237, poz.1412) jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres.

W konsekwencji ubezpieczony nie może w postępowaniu przed organem rentowym wykazywać okoliczności wpływających na prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub jego wysokość (w tym w szczególności wykazywać okresów zatrudnienia i charakteru pracy) na podstawie dowodów innych niż świadectwo pracy, zaświadczenie pracodawcy albo legitymacja ubezpieczeniowa lub inne dokumenty pracownicze./III AUa 678/13 - wyrok SA Kraków z dnia 26-11-2013/

Wskazana regulacja § 22 ust.1 powołanego rozporządzenia wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak aby sporne okresy zatrudnienia nie mogły być wykazane w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków. W postępowaniu dowodowym potwierdzającym okresy zatrudnienia w postępowaniu przed organem rentowym dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Takie ograniczenia nie występują natomiast w procedurze cywilnej, w której okoliczności sporne mogą być wykazywane wszelkimi dowodami. /II UK 94/17 - postanowienie SN - Izba Pracy z dnia 11-01-2018/ W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe dotyczą wyłącznie postępowania przed organami. /V U 980/13 - wyrok SO Kalisz z dnia 06-12-2013/

Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe obejmujące analizę dostępnej dokumentacji i twierdzeń wnioskodawczyni związanych ze spornym okresem zatrudnienia, jak i możliwością uwzględnienia jej pracy rolniczej przy wyliczeniu kapitału początkowego i wyliczeniu należnych jej świadczeń co dało podstawę do oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji w świetle zarzutów ubezpieczonej.

W ocenie Sądu, w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zachodzą podstawy do uznania, iż wnioskodawczyni legitymuje się dodatkowo okresem zatrudnienia w zakresie innym niż ostatecznie przyjęty przez ZUS w zaskarżonych decyzjach.

Podkreślenia wymaga, że w procesie zostały zaoficerowane dowody za sporny okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Hurtu (...) w S. od 1.09.1990 do 29.02.1992 -zeznania wnioskodawczyni i świadka skonfrontowane z treścią zapisów w legitymacji ubezpieczeniowej i wystawionego wnioskodawczyni świadectwa pracy rzeczywiście z błędną datą urodzenia, pozwalające jednak jednoznacznie stwierdzić, iż wnioskodawczyni faktycznie pracowała w ww. zakładzie pracy. Okoliczności, które są wymagane przy przyznawaniu prawa do świadczeń, mogą być dowodzone zarówno w oparciu o zgromadzoną dokumentację (akta osobowe i płacowe), w szczególności świadectwo pracy, ale także inne dowody (zeznania świadków, przesłuchanie strony). Jeżeli zaś zachodzą wątpliwości co do stwierdzeń zawartych w świadectwie pracy, konieczne jest ich zweryfikowanie innymi dowodami, szczególnie dokumentami i dowodami osobowymi /zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25.05.2017 r. III AUa 609/16, L./. Skoro zatem z dostępnych dokumentów: legitymacji ubezpieczeniowej, świadectwa pracy i zeznań świadka oraz ubezpieczonej wynika, że wnioskodawczyni była w tym czasie w pełnym wymiarze czasu zatrudniona na stanowisku kierownika stoiska monopolowego w Przedsiębiorstwie Hurtu (...) w S. - zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - wskazany okres należało zaliczyć do okresów składkowych skarżącej.

Wbrew zapatrywaniom ubezpieczeniowej brak jednak podstaw do uwzględnienia przy wyliczeniu kapitału początkowego oraz należnej jej emerytury okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Jak już wskazywano okresy te nie są zaliczone przez ustawodawcę do katalogu okresów składkowych i nieskładkowych mających wpływ na prawo do świadczeń. Jako że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi nie ma w tej sferze żadnej dowolności.

Ponadto skoro wnioskodawczyni co bezsporne ma ustalone od 16.11.2007 r. prawo do emerytury rolniczej nie istnieją też podstawy, żeby zwiększać świadczenie z ubezpieczenia powszechnego - emeryturę, bowiem okresy pracy rolniczej i składki opłacane na ubezpieczenie rolnicze zostały już uwzględnione przy ustaleniu świadczenia rentowego z ubezpieczenia społecznego rolników.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i ustalił wartość kapitału początkowego i emerytury E. K. przy przyjęciu dodatkowo okresu stażowego od dnia 1.09.1990 do 29.02.1992, w pozostałym zaś zakresie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołania jako bezzasadne oddalił.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 kpc w zw z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68 t.j.) w zakresie uwzględnionego odwołania.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu od oddalonej części odwołania, orzeczono stosownie do treści § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68 t.j.) mając na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 kwietnia 2020 roku, wydanego w sprawie SK 66/19. Wartość przyznanego wynagrodzenia zwiększono nadto o kwotę podatku od towarów i usług wliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług (§ 4 ust.3).